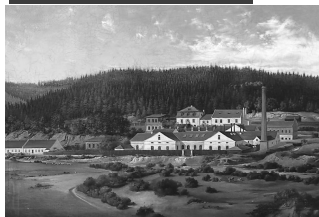

Živnostenský list vydaný ve Vídni v roce 1867 pro I. C. Machaneka
Zdroj: Zemský archiv v Olomouci, pobočka Olomouc

Pohled na tovární areál v Mariánském údolí z roku 1861
Zdroj: MORA MORAVIA, s.r.o.

Firemní prodejna se železářským zbožím na Dolním náměstí
Zdroj: Zemský archiv v Olomouci, pobočka Olomouc

Machankové v Hlubočkách a Mariánském Údolí a počátky jejich zdejšího podnikání

Ignaz Carl Machanek měl jistě dobrý přehled o tom, jaké produkty z portfolia železářského zboží jsou žádané a jakým směrem má tedy napřít své znalosti a zkušenosti a jak zákazníkům vyhovět v jejich přáních. Věděl, že lidé mají velký zájem o nedostatečné hřebíky, proto se jako dobrý obchodník snažil tuto mezeru na trhu vyplnit. Neváhal tedy a v roce 1854 se objevil v Hlubočkách (německy Hombok), kde na místě zahátralého Josefova hamru nechal vybudovat huť pro výrobu hřebíků všeho druhu, velikosti a tvaru.

Nová firma dostala nejprve název Hlubočská huť na hřebíky, aby ji v roce 1859 její majitel přejmenoval na Císařsko-královskou privilegovanou tovární společnost na mechanickou výrobu hřebíků a plechového zboží. Kromě něj se ve firmě jako společníci angažovali manželka Anna a synové Ignaz Carl a Max (hřebíkárnu nejprve vedl z pozice ředitele), později přistoupil i nejmladší syn Oswald. Kromě hřebíků tvořily výrobní program také drátenky (jako první v rakouském mocnářství), cvočky do bot, kterým se říkalo taksy (jako první v Evropě), a později k nim přibýly i podkovičky. Továrnu po jejím založení nejprve vedl Max Machanek a od roku 1869 nastoupil na pozici ředitele jeho bratr Oswald, který v Hlubočkách bydlel v rodinné vile.

Nerentabilní a již několik let předtím nevyužívanou železárnou v Mariánském Údolí nabídli na jaře roku 1860 Rothschildové k prodeji. Byli si jisti, že kupec se najde, protože železárna stála nejen na dobrém místě, tedy v blízkosti Olomouce a zároveň tamní železniční stanice, ale rovněž skýtala dobré možnosti pro výstavbu nové slévárny a modernizaci stávajícího provozu. A skutečně, již v dalším roce koupil celý výrobní areál, který tehdy sestával z jedné vysoké pece na vodní pohon, čtyř pecí na pražení, devíti šachet na železnou rudu a jedné obytné a manipulační budovy, Ignaz Carl Machanek, který zde postupně postavil nové železárně.

V říjnu téhož roku pak nechal zapsat firmu pod názvem Císařsko-královská privilegovaná tovární společnost na výrobu železářského zboží v Mariánském Údolí do obchodního rejstříku. Tento úřední úkon stál na počátku dlouhé cesty, která později proslavila Mariánské Údolí pod zkratkou MORAVIA. V době zápisu však nikdo ze společníků, kterými byli I. C. Machanek a jeho synové Max a Oswald, netušil, že se tato firma stane příkladem dobré hospodářské politiky svých majitelů a synonymem úspěšného rodinného podnikání, a to na dlouhé desítky let. Skuší se dodat, že společnost vedl od počátku z pozice jejího ředitele schopný a zkušený Max Machanek, který si nedaleko továrny nechal postavit rodinnou vilu.

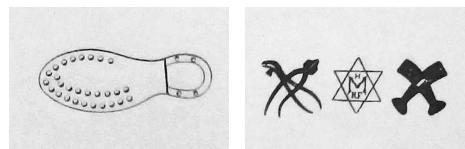
Ochranné známky firmy MORAVIA

Ochranná známka představuje právní nástroj ochrany značky, pomocí něhož firmy identifikují samy sebe, své výrobky a služby, a tím se pro zákazníky odlišují od jiných firem, které na trh přinášejí stejné nebo podobné výrobky a služby. Ochrannou známkou, jež je zvláštním typem duševního vlastnictví, přitom může být za splnění podmínek stanovených příslušným právním předpisem jakékoli označení schopné grafického znázornění; tvoří ji například slovo, fráze nebo logo, kterým se označuje vyrobené zboží, barvy, tvar výrobku či obalu nebo kombinace předchozích způsobů. Každý obchodní název či obchodní značka se ochrannou známkou stávají až zápisem do příslušného rejstříku ochranných známek. Vlastník je přitom povinen známkou řádně užívat a pečovat o ni, čímž se rozumí užívání ochranné známky v souladu s její základní funkcí, kterou je zaručit identitu původu výrobků nebo služeb, pro něž je zapsána. Důležitou povinností vlastníka je rovněž pravidelné prodlužování platnosti ochranných známek, která je stanovena na 10 let.

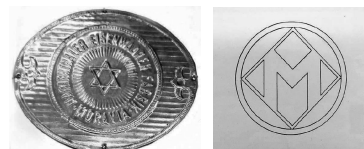
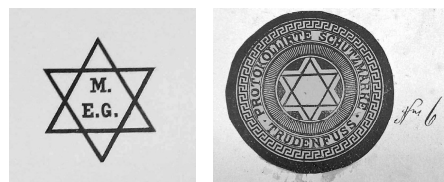
Také firma MORAVIA se již od počátku své činnosti snažila ochránit své výrobky pomocí ochranných známek. První nesmělé kroky v tomto směru podnikla již v 60. letech 19. století, první skutečnou ochrannou známkou však známe až z roku 1872, kdy si v říjnu nechala zapsat u Obchodní a živnostenské komory ve Vídni ochrannou známkou na šicí stroje MORAVIA, které vyráběla ve své továrně ve Vídni a to po dlouhá desetiletí, přesněji řečeno do meziválečného období, kdy jejich výroba skončila. Uvedený sortiment nabízel i ve svém obchodě v Olomouci na Dalním náměstí. Jako další dostalo ochranné známky vybrané zboží hlubočské hřebíkárny. V letech 1875 a 1879 to bylo celkem osm ochranných známek různých tvarů, log, barev a nápisů, které se staly součástí rejstříku ochranných známek u Obchodní a živnostenské komory v Olomouci. Od roku 1879 užívala firma jako svou ochrannou známkou také pentagram.

V závislosti na tom, jak rostl počet vyráběného zboží, narůstal také úměrně tomu počet ochranných známek, kdy se pro různé trhy a různé sortimenty výrobků užívaly různé symboly. Velmi rozšířená byla již od konce 19. století šesticípá hvězda, která se v různých modifikacích objevovala na nejrůznějších výrobcích; nacházíme ji ve firemních katalozích a propagačních materiálech i na fasádách továrních objektů. Po začlenění Mariánského Údolí a Hluboček do říšského území na podzim 1938 byla šesticípá hvězda, někdy označovaná jako Davidova, nahrazena písmenem M.

Další velmi rozšířenou ochrannou známkou, která se objevila ještě před první světovou válkou a která se používá dodnes, se stalo zvyrazněné písmeno M v kosočtverci umístěném uvnitř kruhu. Touto známkou (logem) je rovněž značeno mnoho druhů výrobků a objevuje se také na stránkách mnoha katalogů a ceníků. V současnosti je jediným oficiálním právoplatným držitelem uvedené ochranné známky a duševního vlastnictví k ní společnost KD TRANSPORT, mezinárodní zasilatelství, spol. s r.o.

Ochranná známka používaná pro výrobky hřebíkárny v Hlubočkách
Zdroj: Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc

Ochranná známka používaná pro výrobky z Mariánského Údolí
Zdroj: Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc

Vznik akciové společnosti MORAVIA a její vývoj do roku 1918

Snahy o spojit dosavadní samostatné výrobní společnosti v Hlubočkách a Mariánském Údolí do jednoho podniku dostaly konkrétní podobu v únoru 1870, kdy c. k. Ministerstvo vnitřní povoloilo zřízení akciové společnosti s názvem Homboker und Marienthaler Eisenwaren-Industrie und Handels-Aktien-Gesellschaft „MORAVIA“ in Olmütz (česky Hlubočecká a Mariánská – Mariánskoúdolní – akciová společnost pro průmysl a obchod se železným zbožím „MORAVIA“ v Olomouci) a zároveň schválila její stanoviny. V jejím čele stála rodina Machanků, tedy otec Ignaz Carl a jeho synové Ignaz, Max a Oswald, kteří do vedení nového podniku ještě přibrali Johanna Orla. Je zajímavé, že společnost měla jen německý název a to až do roku 1921, kdy valná hromada odsouhlasila i její český název.

Ruku v ruce s těmito změnami došlo v následujících letech rovněž k podstatným změnám i uvnitř samotných továrních areálů, které procházely rozšířením výrobních prostor, a zejména vybudování první smaltovny v roce 1877 a slévárny na jemnou litinu v roce 1880 znamenalo další rozšíření výrobního sortimentu. V Hlubočkách navíc vznikla v 80. letech vlastní tiskárna, která vydávala na svou dobu profesionálně graficky zpracované nabídkové katalogy a ceníky vlastních výrobků i prodávaného železářského zboží dalších firem. Sortiment byl skutečně úctyhodný, protože položek i s kresbou či fotografií výrobků byly tisíce. Zákazník tak měl na výběr skutečně z nepřehledného množství produktů, které mohl zakoupit ve firemních obchodech ve Vídni a v Olomouci.

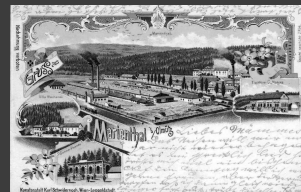
Co se týče nabízeného sortimentu, nechybělo tyčové železo, plechy z různých materiálů, stavební zámečnické zboží, nářadí pro jednotlivé řemeslnické profese, záchody, železný zahradní nábytek a mnoho dalšího. Jistou raritou byla nabídka bruslí nejprve podkovitého tvaru, s jejichž výrobou započala MORAVIA v roce 1880. Velkým hitem mezi zákazníky

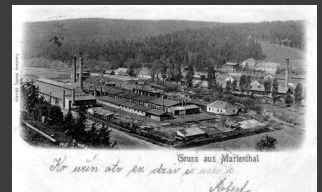
Slavná stálozárná kamna Meteor 33
Zdroj: MORA MORAVIA, s.r.o.

se však staly v té době dva výrobky, které firmu proslavily. Prvním byla kamna vlastní výroby, které začala společnost vyrábět od roku 1894, z nichž nejvýznamnější byla stálozárná kamna Meteor na koks nebo uhlí, která se dostala poprvé ke kupujícím v roce 1902. Nejen jejich účinnost, ale rovněž velmi solidní umělecké zpracování měly za následek, že se tohoto výrobku chráněného patentem v různých modifikacích a typech za celou jejich éru prodalo více než 1 000 000 kusů.

Také druhý výrobek si získal srdce svých zákazníků. Staly se jím nejrůznější stroje určené pro domácnost (mlýnky na maso, strouhanku, kukurici a mák, odšťavňovače), které dále usnadňovaly hospodyňkám jejich práci při přípravě jídel. Na pultech firemních prodejen se poprvé objevily v roce 1908 a od té doby se jich prodalo několik milionů. Tyto kuchyňské ruční přístroje (a nejen ony) nesly na svých tělech firemní ochranné známky, tedy šesticípou hvězdu a výrazné písmeno M v kosočtverci obepnutém v jeho vrcholech zvýrazněným kruhem.

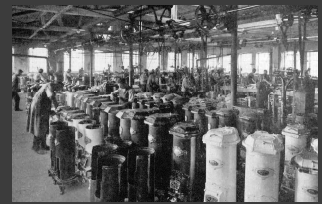
Dobová pohlednice Mariánského Údolí z roku 1898 / Zdroj: soukromá sbírka

Pozdrav z Mariánského Údolí, počátek 20. století
Zdroj: soukromá sbírka

Mariánské Údolí – pohled od vlakové stanice
Zdroj: soukromá sbírka

Z výroby kamen Meteor
Zdroj: MORA MORAVIA, s.r.o.

V roce 1908 začala firma MORAVIA vyrábět stroje pro domácnost
Zdroj: MORA MORAVIA, s.r.o.